

RÉTTINDI ÚTSKÝRÐ

MANNRÉTTINDI OG VOPNUÐ ÁTÖK ANNAR HLUTI

Þetta fræðsluhefti er gert til þess að stuðla að þekkingu og dýpka skilning á því hvernig beita skal alþjóðlegum mannúðarlögum, sem eru lög sem gilda í stríði, í átökunum sem nú eiga sér stað í Ísrael og á Gaza. Átökin þar verða skoðuð nánar og veitt verður yfirsýn yfir skyldur samkvæmt alþjóðlegum mannúðarlögum, farið yfir lagalega ábyrgð Ísraels, Hamas og annarra aðila í átökunum og lögð áhersla á skyldur þeirra hvað viðkemur vernd borgara, háttsemi í átökum og veitingu mannúðaraðstoðar.

VILTU VITA MEIRA um alþjóðleg mannréttindalög eða alþjóðleg mannúðarlög? Kíktu á fyrsta fræðsluheftið okkar í þessari ritröð, Réttindi útskýrð #1, og lærðu meira um hvers vegna mannréttindi skipta máli í vopnuðum átökum.

STIGVAXANDI ÁTÖK Í ÍSRAEL OG Á GAZA

Vopnuðu átökin í Ísrael og á hernumda svæðinu í Palestínu hafa staðið lengst allra átaka á okkar tímum. Um þau hafa sprottið upp mismunandi túlkningar, sögusagnir og ranghugmyndir. Yfirstandandi átök hófust með óvæntri árás Hamas og annarra vopnaðra hópa í Ísrael þann 7. október 2023, þar sem að minnsta kosti 1.200 einstaklingar létu lífið og 200 voru teknir sem gíslar. Það er mikilvægt að muna að ein af ástæðunum fyrir þessum átökum er **aðskilnaðarstefna** Ísraels gegn Palestínubúum sem búa í Ísrael og á hernumda svæðinu í Palestínu og palestínsku flóttafólki.

Aðskilnaðarstefna er stjórnarfar þar sem kúgun og yfirráð eins kynþáttar yfir öðrum eru kerfisbundin og er viðhaldið með ómannúðlegum aðgerðum sem eru skilgreindar í alþjóðasamningi um aðskilnaðarstefnu.

Ísraelsk yfirvöld hafa byggt upp aðskilnaðarstefnu gegn Palestínubúum með slíkum aðgerðum, þar með talið ólögðum drápum, pyndingum, geðþóttavardhaldi, aðskilnaði, eignasviptingum, nauðungarflutningum og höfnun á rétti palestínsks flóttafólks til að snúa aftur heim. Aðskilnaðarstefnan er bersýnileg í Gaza:

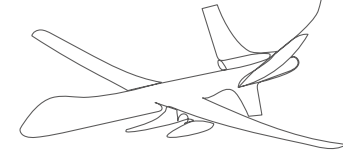
Hernumda svæðið í Palestínu er landfræðilega aðskilið; annars vegar Vesturbakkinn (þar á meðal

Austur-Jerúsalem) og hins vegar Gaza. Þetta svæði hefur verið hersetið af Ísrael frá árinu 1967. Til þess að læra meira um sögu þessara langvarandi átaka mælum við með netnámskeiðinu okkar “Deconstructing Israel’s Apartheid Against Palestinians” á Amnesty Academy: <https://academy.amnesty.org/learn/course/external/view/elearning/239/deconstructing-israels-apartheid-against-palestinians>

- Rúmlega 1,5 milljónir flóttafólks, yfir 70% af íbúafjölda Gaza, fá ekki að koma aftur til landeigna fjölskyldna sinna sem voru hraktar á brott á árunum 1947–1949.
- Ólögðmæt herkví Ísraels á Gaza frá 2007 sem tengist einangrun, hindrunum og eyðileggingu á svæðinu.

Aðskilnaðarstefnan á sér stað á öllum svæðum undir stjórn Ísraels og er glæpur gegn mannúð samkvæmt skilgreiningu Rómarsamþykktar og alþjóðasamnings um aðskilnaðarstefnu.

HVERNIG EIGA ALPJÓÐLEG MANNÚÐARLÖG VIÐ Í YFIRSTANDANDI VOPNUÐUM ÁTÖKUM?

Alpjóðleg mannúðarlög gegna lykilhlutverki til verndar lífi og vellíðan allra þeirra sem finna fyrir afleiðingum vopnaðra átaka, sérstaklega óbreyttra borgara.

Í alpjóðlegum mannúðarlögum er skýrt bann við því að óbreyttir borgarar og borgaralegar eignir, svo sem heimili, skólar og sjúkrahús, séu skotmörk árása. Áhersla er lögð á nauðsyn þess að greina á milli hermanna og óbreyttra borgara (sem taka ekki beinan þátt í hernaðaraðgerðum eða eru hættir því). Óbreyttir borgarar mega ekki vera aðalskotmörk árása eða notaðir til að hlífa hernaðarlegum skotmörkum fyrir árásum. Alpjóðleg mannúðarlög kveða jafnframt á um reglur um meðferð særðra, veikra og handtekinna einstaklinga ásamt aðgengi að mannúðaraðstoð. Sextán ára ólögsmæt herkví Ísraels hefur grafið undan verndarráðstöfunum alpjóðlegra mannúðarlaga og frá því 7. október 2023 hefur grafið enn frekar undan þeim þar sem þrengt hefur verið verulega að Gaza.

Alpjóðleg mannúðarlög undirstrika mikilvægi þess að leyfa óháðum mannúðarsamtökum að veita þeim aðstoð sem þurfa á því að halda, meðal annars læknishjálp og nauðsynlegar birgðir. Alpjóðleg mannúðarlög gegna mikilvægu hlutverki til verndar lífi, reisn og velferð óbreyttra borgara í átökum þar sem þau kveða á um skyldur ríkja og vopnaðra hópa til að forðast eða lágmarka þjáningar óbreyttra borgara.

EN HVAD ÞÝÐIR ÞETTA Í RAUN? ER HÆGT AÐ BEITA ALPJÓÐLEGUM MANNÚÐARLÖGUM TIL ÞESS AÐ TAKAST Á VIÐ ÞÁ MANNÚÐARNEYÐ SEM NÚ Á SÉR STAÐ Á GAZA?

1 NAUÐUNGAR- OG BROTTFLUTNINGAR:

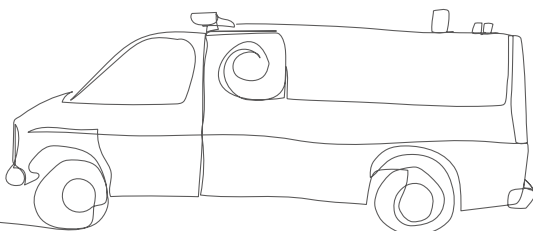
Ímyndaðu þér að þú neyðist til að flýja heimili þitt að ástæðulausu eða við hættulegar kringumstæður. Það er það sem alpjóðlegum mannúðarlögum er ætlað að koma í veg fyrir. Lögin kveða á um að aðeins sé hægt að flytja fólk ef öryggi þess er í hættu eða af brýnni hernaðarlegri nauðsyn. Jafnvel þá verður að gera allar mögulegar ráðstafanir til að tryggja öryggi. Af fremsta megni skal tryggja viðeigandi húsnæði, gæta að hreinlæti, heilbrigði og næringu og sjá til þess að fjölskyldur séu ekki aðskildar. Að átökum loknum á fólk síðan að geta snúið aftur heim.

Í yfirstandandi átökum fyrirskipaði Ísrael um 1,1 milljón einstaklinga sem bjuggu norður af Wadi Gaza að rýma svæðið. Í kjölfarið var blöðum með hótunum dreift úr lofti í miðjum sprengjuárásum. Á sama tíma var herkví á Gaza hert þar sem lokað var á grunnþjónustu á svæðinu, meðal annars með því að hefta aðgengi að rafmagni, vatni, mat, eldsneyti og mannúðaraðstoð. Það er brot á alpjóðlegum mannúðarlögum. Skipanir á borð við þessar teljast ekki skilvirkar viðvaranir við árásum á heilu borgirnar eða svæðin. Með þessu móti eru ekki virtar þær fjölmörgu skyldur sem alpjóðleg mannúðarlög kveða á um, meðal annars sú skylda að greina á milli hernaðarlegra skotmarka og borgaralegra eigna og bann við handahófskenndum árásum. Tilraun Ísraels til að standa að „brotflutningum“ á Gaza gæti jafnframt talist til nauðungarflutninga og jafngilt hóprefsingu þar sem stórum hópi fólks er refsað fyrir gjörðir fárra einstaklinga. Það brýtur í bága við alpjóðleg mannúðarlög og gæti talist til stríðsglæpa.

2 MANNÚÐARAÐSTOÐ:

Hugsa skal starf hjálparstarfsfólks sem hlutlausa aðstoð sem veitir fólki mat, lyf og aðrar nauðsynjar. Hjálparstarfsfólk, líkt og starfsfólk Rauða krossins og Rauða hálfmánans, tekur ekki afstöðu og er algjörlega hlutlaust. Læknisaðstoð byggist á nauðsyn en ekki hollustu við málstað og hjálparstarfsfólk mannúðarsamtaka hjálpar fólki óháð afstöðu þess í stríðinu. Stríðsaðilar verða að leyfa hjálparstarfsfólki að sinna störfum sínum með öruggum hætti og koma sér saman um örugga staði, eins og sjúkrahús eða skýli, þar sem fólk getur sótt nauðsynjar án ótta.

Allir aðilar, þar á meðal Ísrael, Hamas og Egyptaland (sem stjórna landamærastöðinni í Rafah sem er við Gaza), verða að tryggja skjóta og óhefta mannúðaraðstoð. Það felur í sér að tryggja öruggan aðgang fyrir hjálparstarfsfólk og birgðir, vinna saman að því að koma á fót sjúkrahúsum og öruggum svæðum og veita þeim sem þurfa á því að halda hútaskjól, mat, vatn, rafmagn og lækniþjónustu. Mannúðaraðstoð þarf að geta mætt brýnni þörf almennings án skilyrða.

3 HÁTTSEMI Í ÁTÖKUM:

Í átökum eru reglur sem miða að því að koma í veg fyrir skaða á þeim sem taka ekki beinan þátt í átökunum. Alþjóðleg mannúðarlög kveða á um að fólk sem tekur ekki eða tekur ekki lengur beinan þátt í átökum (óbreyttir borgarar) má ekki vera skotmark í árásum og á það líka við um staði sem eru ekki hernaðarleg skotmörk (borgaralegar eignir). Stríðsaðilar verða eftir bestu getu að valda sem minnstum skaða og forðast að stefna óbreyttum borgurum og borgaralegum eignum í hættu.

Það þýðir að bæði Ísrael og vopnaðir palestínskir hópar, þar á meðal Hamas, verða að virða alþjóðleg mannúðarlög og stöðva handahófskenndar árásir á óbreytta borgara og borgaralegar eignir.

Hernaðaraðgerðir Ísraels á Gaza verða að vera í samræmi við alþjóðleg mannúðarlög. Ísrael ber að varast beinar árásir, handahófskenndar árásir og árásir sem valda óhóflegum skaða á óbreytta borgara eða borgaralegar eignir og vernda heilbrigðisstofnanir og starfsfólk. Ísrael ber einnig að forðast að nota ákveðin vopn. Til dæmis er bannað að nota vopn sem innihalda hvítan fosfór í íbúabyggðum eða í grennd þeirra vegna skaðsemi þeirra, en þessi vopn eru notuð til að mynda reykjarhulu til að villa um fyrir andstæðingum í hernaðaraðgerðum.

Hamas og aðrir palestínskir vopnaðir hópar verða að leysa alla óbreytta borgara úr haldi tafarlaust, koma fram við stríðsfanga af mannúð og hætta handahófskenndum eldflaugaárásum.

4 TAKMARKANIR OG BÖNN:

Hvernig er það að búa í samfélagi án vatns, matar eða rafmagns? Sú er raunin hjá íbúum Gaza. Jafnvel sjúkrahús hafa ekki aðgang að þessari grunnþjónustu. Þetta setur líf óbreyttra borgara í mikla hættu. Í alþjóðlegum mannúðarlögum er þess krafist að stríðsaðilar hleypi nauðsynjum inn á svæðið og neyði ekki fólk til að yfirgefa heimili sín.

Samkvæmt alþjóðlegum mannúðarlögum er Ísrael skylt að sjá til þess að mannúðaraðstoð komist til Gaza, leyfa flutning á nauðsynjavörum og koma veitukerfum aftur á. Ekki skal neyða óbreytta borgara til þess að flýja Gaza. Nágrannaríki verða með alþjóðlegum stuðningi að veita skilvirka mannúðaraðstoð og lífsnauðsynlega læknaaðstoð fyrir fólk sem er enn á Gaza. Íbúar sem yfirgefa Gaza vegna yfirstandandi átaka eiga rétt á að snúa aftur heim til sín og slíkt ber að virða.

5 RÉTTUR TIL AÐ SNÚA AFTUR HEIM:

Brottf lutningur óbreyttra borgara í þeim tilgangi að hreinsa íbúasvæði og koma í veg fyrir að íbúar geti snúið aftur eftir vopnuð átök er stríðsglæpur og glæpur gegn mannúð. Íbúar Gaza hafa skiljanlegar áhyggjur af því að geta ekki snúið aftur heim vegna þess að áður hafa hundruð þúsunda einstaklinga verið hrakin af heimilum sínum í Palestínu og geta ekki snúið aftur heim. Það brýtur í bága við reglur alþjóðalaga. Yfir 70% íbúa Gaza eru skilgreind sem flóttamenn en þeim er neitað um þann rétt sinn að snúa aftur heim til bæja og þorpa í Ísrael þaðan sem fjölskyldur þeirra voru fluttar á brott eða neyddar til að flýja á árunum 1947–1949, á tímabili sem hefur verið kallað Nakba (hörmungar). Alþjóðasamfélagið þarf að tryggja að þetta gerist ekki aftur til að íbúar Gaza sem yfirgefa heimili sín geti snúið aftur heim. Nauðungarflutningur og brottvísun úr landi eru stríðsglæpir.

6 ENGIN RÉTTLÆTING FYRIR STRÍÐSGLÆPUM:

Vopnaðir palestínskir hópar á Gaza eru ekki undanskildir því að virða alþjóðleg mannúðarlög og mannréttindalög þó svo að stjórn Ísraels á svæðinu hafi einkennst af kúgun, yfirráðum, aðskilnaði og sundrunu og Gaza hafi verið 16 ár í herkví og hersetið af Ísrael í fimm áratugi. Þann 7. október 2023 frömdu Hamas og aðrir vopnaðir hópar hræðileg brot í suðurhluta Ísraels. Þessi brot voru meðal annars gíslataka og morð á óbreyttum borgurum. Allar þessar aðgerðir teljast til stríðsglæpa. Handahófskenndar eldflaugaárásir Hamas og annarra vopnaðra palestínskra hópa sem hafa drepð og sært óbreytta borgara eru einnig stríðsglæpir.

Glæpir og brot vopnaðra palestínskra hópa þann 7. október réttlæta hins vegar hvorki hóprefsingar Ísraels gegn íbúum Gaza fyrir glæpi fárra einstaklinga né beinar eða handahófskenndar sprengjuárásir Ísraels á Gaza. Þessar aðgerðir teljast líka til stríðsglæpa. Það er heldur ekki hægt að réttlæta geðþóttahandtökur þúsunda verkamanna frá Gaza, sem voru staddir í Ísrael þegar árásin var gerð 7. október, eða þá illu meðferð sem palestínskir fangar, þar á meðal Hamas-liðar, kunna að sæta. Bann við pyndingum og annarri illri meðferð eru réttindi sem má aldrei skerða og því er ekki hægt að réttlæta brot á því banni undir neinum kringumstæðum.

Í heildina litið sýna yfirstandandi átök og mannúðarneyðin á Gaza fram á mikilvægi alþjóðlegra mannúðarlaga til að vernda óbreytta borgara og annað fólk sem er í hættu meðan á átökum stendur. Um heim allan er kallað eftir því að allir stríðsaðilar stöðvi ofbeldið til verndar mannlífum. Allir aðilar sem taka þátt í átökunum þurfa að fylgja og virða reglur alþjóðlegra mannúðarlaga, þar á meðal vopnaðir hópar, hvort sem þeir eru á vegum ríkis eða ekki. Tryggja þarf mannúðaraðstoð fyrir fólk sem þarf á henni að halda. Öll ríki heims þurfa að fylgjast með ástandinu, grípa inn í þegar þörf krefur til að tryggja að reglum alþjóðlegra mannúðarlaga sé fylgt og koma í veg fyrir frekari þjáningar fólks á svæðinu.

LÖGMÆTT EÐA ÓLÖGMÆTT

Með því að auka þekkingu okkar á alþjóðlegum mannúðarlögum og hvernig mannréttindi eru vernduð í vopnuðum átökum getum við átt upplýstar samræður, verið gagnrýnin á fréttir og fjölmiðla og leiðrétt rangfærslur. Aukin þekking getur líka breytt okkar eigin viðhorfum og gert okkur kleift að grípa til aðgerða.

Skoðum nánar hvaða aðgerðir í vopnuðum átökum eru lögmætar og ólögmætar samkvæmt alþjóðlegum mannúðarlögum.

LÖGMÆTT ER:

- ▶ Að skjóta hermenn andstæðingsins sem taka þátt í átökunum
- ▶ Að fanga hermenn andstæðingsins til upplýsingaöflunar og til þess að koma í veg fyrir frekari átök
- ▶ Að herlæknir hlúi að alvarlega særðum hermönnum óháð því með hverjum þeir berjast
- ▶ Að leyfa hjálparstarfsfólki að koma með mat og lyf til óbreyttra borgara
- ▶ Að flytja óbreytta borgara frá hættulegu átakasvæði á öruggara svæði
- ▶ Að koma á fót spítala og öruggu svæði þar sem fólk getur nálgast nauðsynjar án ótta

ÓLÖGMÆTT ER:

- ▶ Að skjóta hermenn andstæðingsins sem hafa gefist upp og lagt niður vopn eða eru of særðir til að berjast
- ▶ Að sprengja sjúkrahús eða skóla sem eru ekki notuð í hernaðarlegum tilgangi
- ▶ Að skjóta eldflaugum eða öðrum vopnum án þess að geta gert greinarmun á hermönnum og óbreyttum borgurum
- ▶ Að gera sprengjuárásir á hernaðarleg skotmörk vitandi það að það muni valda óhóflegu mannfalli óbreyttra borgara
- ▶ Að eyðileggja vatnsveitur fyrir drykkjarvatn til borga eða svæða þar sem óbreyttir borgarar búa
- ▶ Að koma í veg fyrir afhendingu matar og lyfja til óbreyttra borgara á svæðum undir stjórn andstæðingsins
- ▶ Að pynda stríðsfanga til að afla upplýsinga, jafnvel þótt það muni bjarga mörgum mannlífum
- ▶ Að fá óbreytta borgara til að halda hlífiskildi yfir hermönnum með því að neyða þá til að fylgja hermönnum í þeim tilgangi að koma í veg fyrir árásir frá óvininum
- ▶ Að taka gísla

GETURÐU, MEÐ ÞENNA LISTA TIL HLIÐSJÓNAR, BENT Á NÝLEG DÆMI UM LÖGMÆTAR OG ÓLÖGMÆTAR AÐGERÐIR Í ÁTÖKUM ÍSRAELS OG HAMAS?

ALGENGAR RANGFÆRSLUR LEIÐRÉTTAR

Í umræðum um vopnuð átök koma oft upp rangfærslur varðandi beitingu og áhrif alþjóðlegra mannúðarlaga. Þessar rangfærslur geta skekkt skilning almennings á átökunum. Hér fyrir neðan munum við ræða algengar rangfærslur sem tengjast átökum milli Ísraels og Hamas.

RANGFÆRSLA: Átökin milli Ísraels og Hamas eru of flókin til að alþjóðleg mannúðarlög geti átt við þau.

LEIÐRÉTTING:

Alþjóðleg mannúðarlög gilda um öll vopnuð átök, óháð því hversu flókin þau eru. Meginreglur í alþjóðlegum mannúðarlögum, svo sem vernd óbreyttra borgara, heilbrigðisstarfsfólks og handtekinna einstaklinga, gilda um alla aðila átakanna í Ísrael og Gaza.

RANGFÆRSLA: Landtökubbyggðir á hernumdum svæðum eru leyfilegar ef þær eru byggðar af öryggisástæðum.

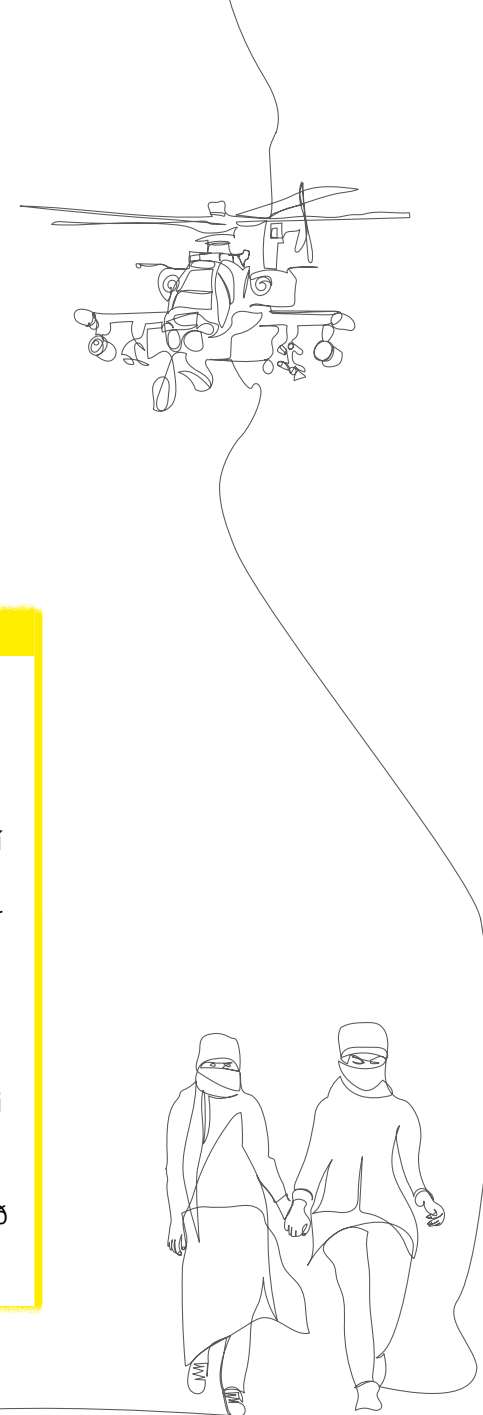
LEIÐRÉTTING:

Samkvæmt fjórða Genfarsamningnum er ólöglegt fyrir hernámsríki að flytja borgara sína inn á hernumin svæði, sama hvaða ástæða liggur þar að baki. Þess vegna eru ísraelskar landtökubbyggðir í Palestínu stríðsglæpur.

RANGFÆRSLA: Borgaralegar eignir geta verið skotmörk ef grunur leikur á að hernaðaraðgerðir séu á því svæði.

LEIÐRÉTTING:

Margir halda því fram að Hamas noti skóla og sjúkrahús fyrir hernað. Þessi fullyrðing er síðan notuð til að réttlæta árásir á borgaralega innviði á Gaza. Samkvæmt alþjóðlegum mannúðarlögum eru árásir á borgaralegar eignir bannaðar, nema þær séu notaðar í hernaðarlegum tilgangi og breytast þá í hernaðarlegt skotmark samkvæmt lögum. Jafnvel þótt borgaralegar eignir verði hernaðarlegt skotmark er árás bönnuð ef ætla má að hún valdi óbreyttum borgurum skaða eða skemmdum á borgaralegum eignum í óhóflegum mæli miðað við þann hernaðarávinning sem gert er ráð fyrir. Þetta er meðalhöfsreglan. Árás af ásettu ráði sem veldur óhóflegum skaða er stríðsglæpur. Það á líka við um árásir á óbreytta borgara sem eru látnir hlífa hermönnum í átökum. Leita þarf allra leiða til að staðfesta að um sé að ræða hernaðarlegt skotmark og forðast eða lágmarka skaða óbreyttra borgara.

ALGENGAR RANGFÆRSLUR LEIÐRÉTTAR

RANGFÆRSLA: Herkví á Gaza er leyfileg samkvæmt alþjóðalögum.

LEIÐRÉTTING:

Ísrael hefur haft Gaza í ólöglegri herkví síðan 2007. Það þýðir að Palestínubúar á Gaza eru innilokaðir með skert ferðafrelsi og aðgengi að nauðsynlegum vörum, þjónustu og aðföngum. Þeir búa í raun í opnu fangelsi og mega ekki fara frá Gaza. Ísraelar hafa nú sett á enn frekari höft með því að loka fyrir rafmagn, mat, vatn og heilbrigðisvörur og skapa þannig hörmulega mannúðarneyð. Herkví sem veldur óbreyttum borgurum óhóflegum skaða er bönnuð samkvæmt alþjóðlegum mannúðarlögum. Í herkví verður að gera ráðstafanir til að geta veitt mannúðaraðstoð og hún má ekki leiða til hungursneyðar óbreyttra borgara eða skorts á nauðsynlegum heilbrigðisvörum. Herkví á Gaza er ómannúðleg og jafngildir hóprefsingu þar sem hópi fólks er refsað fyrir gjörðir fárra og telst til stríðsglæpa.

RANGFÆRSLA: Alþjóðleg mannúðarlög eiga ekki við um vopnaða hópa sem eru ekki á vegum ríkis, líkt og Hamas.

LEIÐRÉTTING:

Alþjóðleg mannúðarlög gilda um alla aðila í vopnuðum átökum. Það á líka við um vopnaða hópa sem eru ekki á vegum ríkis, en það eru skipulagðir hópar sem eru ekki formlegur hluti af eða tengdir stjórnvöldum, eins og skæruliðasamtök, uppreisnarherir og vopnaðir hópar á borð við Hamas. Óháð réttarstöðu þeirra eru hópar eins og Hamas bundnir alþjóðlegum mannúðarlögum þegar þeir taka þátt í átökum.

RANGFÆRSLA: Ísrael hefur hvatt óbreytta borgara á Gaza til að yfirgefa svæðið. Ef þeir gera það ekki verða þeir lögmæt skotmörk eða hafa samþykkt hættuna á því að týna lífi.

LEIÐRÉTTING:

Samkvæmt aðgreiningarreglunni í alþjóðlegum mannúðarlögum verða aðilar í átökum alltaf að greina á milli óbreyttra borgara og hermanna. Óbreyttir borgarar á Gaza eru verndaðir gegn árásum nema þeir taki beinan þátt í hernaði. Þeir verða ekki lögmæt hernaðarleg skotmörk einfaldlega vegna þess að þeir höfðu ekki, eða gátu ekki, flúið svæðið. Óbreyttir borgarar afsala sér ekki vernd með því að dvelja áfram á heimilum sínum meðan á átökum stendur.

ALGENGAR RANGFÆRSLUR LEIÐRÉTTAR

RANGFÆRSLA: Gaza hefur ekki verið hersetið af Ísrael síðan 2005.

LEIÐRÉTTING:

Jafnvel þó að Ísrael hafi árið 2005 lagt niður rúmlega 20 ólöglegar landtökubyggðir og flutt á brott ísraelskt landtökufólk og hermenn er Gaza áfram hernumið svæði. Ísrael hefur haldið áfram að vera með skilvirkt eftirlit með Gaza og landamærum þess, jafnvel án þess að vera með hermenn inni á Gaza, með því að hafa Gaza í herkví og stjórna aðgengi frá sjó, úr lofti og á landi. Að auki líður Gaza fyrir aðskilnaðarstefnu Ísraels þar sem hún er gegn öllum Palestínubúum. Ólögleg herkví, ólöglegt dráp, kerfisbundin beiting geðþóttavardhalds og pyndinga, einangrun og aðskilnaður Gaza frá öðrum hlutum af hernumda svæðinu í Palestínu eru meðal þeirra aðferða sem Ísrael beitir í aðskilnaðarstefnu sinni.

RANGFÆRSLA: „Þau eiga þetta skilið.“

LEIÐRÉTTING:

Þessa fullyrðingu má oft heyra frá báðum aðilum átakanna. Hún er mjög hættuleg þar sem hún afmennskar einstaklinga, gerir lítið úr þjáningum þeirra og réttlætir ofbeldi. Slíkt brýtur í bága við grundvallarreglur alþjóðlegra mannúðarlaga þar sem lögð er áhersla á vernd óbreyttra borgara, nauðsyn þess að koma fram við alla einstaklinga af mannúð, óháð því hvorum megin átakanna þeir eru, og bann við hóprefsingum þar sem hópi fólks er refsað fyrir gjörðir fárra einstaklinga.

SKILGREININGAR

Hernám: Hernumin svæði eru þau svæði sem hafa verið tekin með hervaldi.

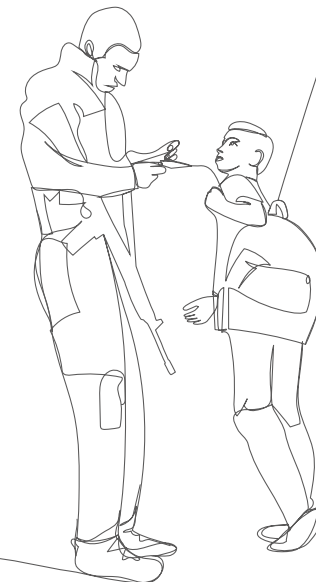
Herseta: Dvöl erlends hers í hernumdu landi.

Herkví: Land eða svæði er umkringt her til þess að koma í veg fyrir að fólk eða birgðir komist inn eða út af viðkomandi svæði.

RANGFÆRSLA: Átökin hófust 7. október 2023 þegar Hamas og aðrir vopnaðir hópar réðust inn í suðurhluta Ísraels.

LEIÐRÉTTING:

Aðskilnaðarstefna Ísraels gegn Palestínubúum, langvarandi hernám og ólögleg og ómannúðleg herkví á Gaza eru undanfarar árásarinnar 7. október 2023. Nánast algert refsileysi ísraelskra yfirvalda fyrir stríðsglæpi og glæpi gegn mannúð á einnig sinn þátt. Þetta er rótin að núverandi átökum og það verður að ráðast að rót vandans. Samt sem áður er ekki hægt að nota þetta til að réttlæta stríðsglæpi og önnur brot á mannréttindum sem Hamas og aðrir vopnaðir hópar frömdu 7. október. Enn fremur, óháð tímalínu eða hver skaut fyrst, verða alþjóðleg mannúðarlög að vera virt af öllum stríðsaðilum á öllum tímum og líf óbreyttra borgara verndað.

ALGENGAR RANGFÆRSLUR LEIÐRÉTTAR

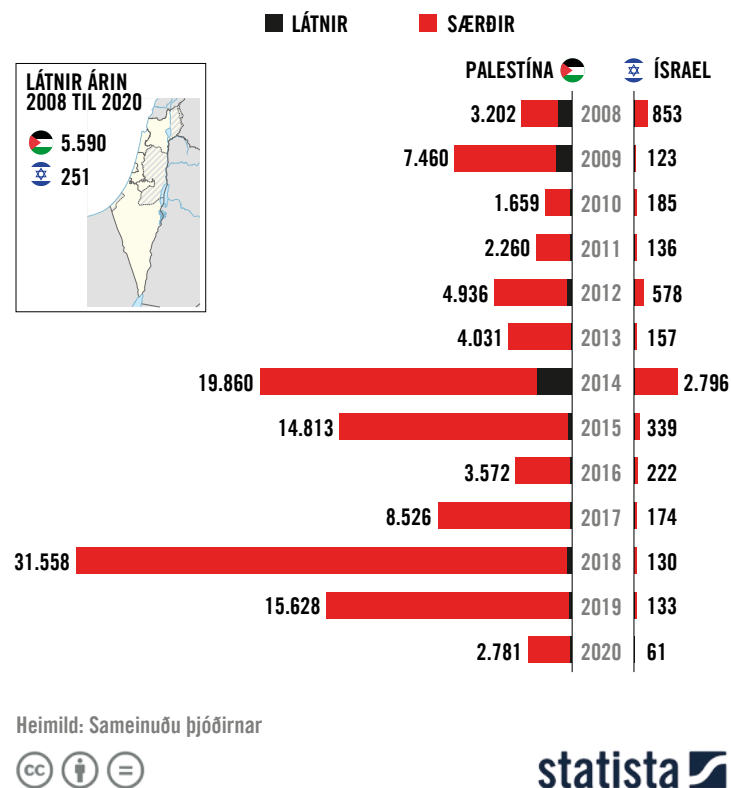
RANGFÆRSLA: Óbreyttir borgarar beggja vegna átakanna hafa verið drepnir en aðeins í yfirstandandi vopnuðum átökum.

LEIÐRÉTTING:

Raunveruleikinn er flóknari en svo þar sem mannfall óbreyttra borgara á sér oft stað utan stríðsátaka. B'Tselem, ísraelska upplýsingamiðstöðin um mannréttindi á hernumda svæðinu í Palestínu, greinir frá því að á árunum 2000 til 2017 hafi að minnsta kosti 4.868 Palestínubúar, þar á meðal 1.793 börn, verið drepnir af ísraelskum hermönnum við aðstæður sem ekki töldust til stríðsátaka. Þessi atvik, sem eru ótengd stríðsátökum, sýna þá stöðugu hættu sem óbreyttir borgarar eru í og mikilvægi þess að allir aðilar fylgi mannúðarreglum, óháð því hvort um stríðsástand sé að ræða. Sem dæmi hafa ísraelskar hersveitir og ísraelskt landtökufólk drepit 102 Palestínubúa á Vesturbakkanum, þar af 28 börn, frá 7. október 2023.

FJÖLDI LÁTINNA OG SÆRÐRA Í ÁTÖKUNUM

UMRÆÐUR OG ÍGRUNDUNARSPURNINGAR

Hægt er að nota eftirfarandi spurningar til ígrundunar og fyrir umræður í hópum út frá þessu kennslufni.

Fyrir hópavinnu á þessu kennslufni er mikilvægt að skapa öruggt rými fyrir umræður og skilning. Stríð og vopnuð átök geta verið erfið umræðuefni fyrir þátttakendur. Hvetjið til opinna umræðu með virðingu að leiðarljósi. Hafið í huga þau tilfinningalegu áhrif sem þetta efni getur haft á þátttakendur eða hvaða lífsreynslu þeir gætu haft. Leggja skal áherslu á mikilvægi sjálfsumhyggju og tilfinningalegrar vellíðunar þegar efni sem þetta er tekið fyrir.

VILTU LÆRA MEIRA?

Á Amnesty Academy geturðu tekið námskeið um ýmis mannréttindamál. Námskeiðin eru allt frá 15 mínútna örnámskeiðum til lengri námskeiða sem spanna nokkrar klukkustundir á ýmsum tungumálum, meðal annars íslensku. Kíktu á það!
<https://academy.amnesty.org/>

Það er mikilvægt að afla sér þekkingar til að mynda sína eigin skoðun og greina á milli staðreynda og skoðana, sérstaklega á tímum þar sem auðvelt er að dreifa „falsfréttum“ og röngum upplýsingum. Hvernig er hægt að ganga úr skugga um að upplýsingar séu áreiðanlegar? Hvað vilt þú fræðast betur um til að skilja betur harðnandi átök í Ísrael og Gaza? Er einhver fróðleikur sem þú hefur lesið um og vilt kynna þér betur? Hvað stendur upp úr hjá þér, hvað vekur áhuga þinn, hvað vekur þig til umhugsunar og fær þig til að rannsaka nánar á netinu? Það er í lagi að spyrja spurninga og það er enn betra að leita svara hjá traustum heimildum.

Sumar þessara spurninga gætu leitt til frekari rannsókna eftir því hver þekking og reynsla hvers og eins er.

1. Veldu eina af rangfærslunum úr listanum í þessu hefti. Getur þú fundið frekari upplýsingar sem styður eða hrekur þessa rangfærslu?

2. Getur þú bent á nýleg dæmi þar sem alþjóðleg mannúðarlög eða alþjóðleg mannréttindalög gætu hafa verið brotin í harðnandi átökum milli Ísraels og Hamas? Hverjar voru afleiðingarnar?

3. Er hægt að finna dæmi um stríðsglæpi samkvæmt alþjóðlegum mannúðarlögum sem hafa verið framdir í yfirstandandi átökum? Hvernig ber að draga gerendur stríðsglæpa til ábyrgðar?

4. Í ljósi sögu Ísraels/hernumda svæðisins í Palestínu og langvarandi átaka, hvaða áskoranir og tækifæri telur þú vera fyrir hendi til að ná varanlegum friði?

5. Hvernig hafa aðgerðir Ísraels og Hamas haft áhrif á óbreytta borgara?

6. Hvaða ráðstafanir þurfa aðilar átakanna að gera til að forðast eða lágmarka mannfall og þjáningar óbreyttra borgara?

7. „Hernaðaríhlutun er ekki alltaf lausnin.“ Hvaða lausnum, öðrum en hernaðaríhlutun, vilt þú að aðilar í þessum átökum beiti?

8. Langvarandi átök hafa mikil sálræn og félagsleg áhrif á einstaklinga og samfélög. Hvernig gætu þessi áhrif haft áhrif á sáttferlið að átökum loknum?

9. Hvernig geta einstaklingar og samfélög stuðlað að víðtækari skilningi á og virðingu fyrir alþjóðlegum mannúðarlögum?

10. Hvert er hlutverk ungs fólks í friðarferlinu? Hvaða sjónarhorn og styrkleika hefur ungt fólk fram að færa og hvernig er hægt að auka þátttöku þess?

RÉTTINDI ÚTSKÝRÐ

MANNRÉTTINDI OG VOPNUÐ ÁTÖK:
STIGVAXANDI ÁTÖK Í ÍSRAEL OG Á GAZA

**STIGVAXANDI ÁTÖK Í
ÍSRAEL OG Á GAZA**

AI Index: MDE 15/7459/2023
Original language: English
amnesty.org

AMNESTY
INTERNATIONAL